

Medzi k

Lubomír ŠIMNA | redaktor

Od detstva sa motal okolo domácich zvierat a pomáhal rodičom. Koncom deväťdesiatych rokov Gašpar Zuzic uvažoval o chove zvierat, ktoré neboli u nás bežné. Africké pštrosy ho zaujali už skôr, ale pred desiatimi rokmi už bol ich chov pomerne rozšírený.

Zlom nastal, keď stretol českého chovateľa, ktorý v minulosti v Kanade choval austrálske pštrosy emu. Priviezol ich aj do svojej vlasti. „Austrálske emu sú menšie než africké druhy, ale najviac sa mi na nich páčilo, že sú pokojnejšie. Správajú sa ako spoločenské druhy, neskoršie získané skúsenosti mi to potvrdili,“ vyznáva sa Gašpar Zuzic.

Od českého priateľa kúpil pred ôsmimi rokmi prvý párik, neskôr pribudol ďalší. Už osem rokov sa venuje hnedým emu s plným nasadením.

Keď sa blížite ku Krakovanom, zaujmú vás výbehy, v ktorých sa pohybuje okolo 60 dlhohoných vtákov v huňatých pelerínach. Patria Gašparovi Zuzicovi. V súčasnosti má päť chovných párov, traja ďalší samci a samičky slúžia na rozšírenie chovu. Lebo na 20 ároch majú zvieratá obmedzené možnosti. Dokúpil teda ďalší hektár pozemku, kde budú vtáci ako na paši vo svojej pôvodnej domovine. Rozšíriť chov by mu pomohli európske peniaze. Hoci, zámeru sa nevzdá ani bez nich. Doteraz sa dokázal postarať o chov z vlastného, aj keď to neraz nebývalo ľahké.

Monogamné páry

V Austrálii žijú emu vo veľkých skupinách ako iné spoločenské živočíchy. Keď si samček nájde

VIZITKA | EMU HNEDÝ (*Dromaius novaehollandiae*)

Výška 150 - 190 cm

Hmotnosť 60 - 70 kg

Znáška 30 - 50 vajec

Spôsob života spoločenský, žijúci vo veľkých krdlách, stále migrujúci aj na veľké vzdialenosti.

Výskyt voľne žijúci v rozličných lokalitách Austrálie v lesoch mierneho pásma, na trávnatých porastoch, v púšťach a polopúšťach.

amarátmi pštrosmi

samičku, žije s ňou po celý život. Zvláštnosťou je, že na vajčkách, ktoré môže samička klásť od novembra do marca, sedí samec takmer päťdesiat dní. Na celom vrhu môže ostať vyše dvoch mesiacov a v tom čase neprijíma potravu, dokonca ani vodu. Sám majiteľ bol z tohto zistenia prekvapený: „Až na sedemdesiaty deň som videl, že samec na chvíľu vstal, napil sa a ponáhlal sa späť na vajčka, aby nevychladli.“ Od jednej samice býva ročne asi tridsať vajec, boli však prípady aj päťdesiatich vajec. Prvé treba dať do liahne a samec vysedí len asi posledných deväť vajec. Kvôli ich veľkosti by viac naraz ani nemohol. Keby sa neodobrli prvé znášky do liahne, samec by na ne sadol a ostatné by neboli oplodnené. „Ak také vajčka ostnú, šikovní výtvarníci ich zdobia rozličnými spôsobmi. Voskom, opletaním drôtom, leptaním, brúsením a ďalšími technikami. Výhodou je, že vajčka majú na povrchu tmavozelenú farbu a obnažením bieleho jadra vznikajú zaujímavé vzory,“ vysvetľuje Gašpar Zuzic.

Tanec radosti

Vtáky k nám obracali malé zvedavé hlavičky na ohybných dlhých krkoch. Podišli k nám, akoby premýšľali, čo som im priniesol. Pán Zuzic ich chváli: „Bolí tu aj mnohí starší ľudia, ktorým sa pštrosy zapáčili svojou prítulnosťou. Jedna dvojica vyslovila myšlienku, že by privi-

tali párik emu vo svojej záhrade ako domáce zvieratko, s ktorým by si navzájom robili spoločnosť. Som presvedčený, že na to sú títo veľkí vtáci stvorení.“

Pštrosy emu sú vraj zvedavé a najviac ich priťahuje všetko lesklé. Podobne ako straky. A veľmi zábavne pôsobia pštrosy pri tanci. Určité, najmä vyššie tóny, ich evokujú k pohybu pripomínajúcim tanec. Najmä mladšie vtáky sa rady zabávajú, pozorovať skupinu tancujúcich mláďat je nevšedným zážitkom. Najviac sa radujú ráno, keď vybehnú z príbytku, to samo ich natoľko poteší, že práve vtedy sa prejavujú vlnením svojimi dlhými krkami tak, že pripomínajú turecké brušné tanečnice. Akoby z radosti z nového dňa.

Podľa chovateľa Zuzica si treba dať pozor na kontakt pštrosov s inými zvieratami. Pokiaľ s ním vyrastajú, zvyknú si a nevšímajú si psa ani sliepku. Ale keby sa medzi odrastené vtáky dostala kačica či pes, zaútočili by na ne. Vtedy sú nebojácne.

Potešenie z kúpeľa

Na Slovensku sa emu aklimatizovali, i keď pochádzajú z opačnej strany sveta. Dokonca dobre znášajú aj zimu. Hrali sa na čerstvom snehu, akoby ich vôbec nechladil, spomína Gašpar Zuzic. „Raz som vyšiel na dvor počas hustého sneženia a v prvom momente som sa

zľakol, že mi pštrosy pred snehom kamsi ušli. Výbehy prázdne, nikde po nich ani stopy. Až keď som prišiel bližšie, zbadal som, že vtáky pokojne spali voľne usadené vo výbehu a boli celkom zapadané snehom. Preto som si ich sprvu nevšimol,“ prezrádza. Odolnosť emu je príznačná aj v celkovej dobrej kondícii a minimálnych zdravotných problémoch. Okrem základného očkovania nevyžadujú žiadnu špeciálnu starostlivosť. Ani pravidelné návštevy veterinárnych lekárov nepriniesli žiadne negatívne zistenia. Jediné, s čím sa mohli stretnúť, sú parazity, ktoré navštevujú takmer všetky hospodárske a domáce zvieratá.

Horšie sa však cítia v štyridsaťstupňových horúčavách, ktoré sú počas nášho suchozemského leta v posledných rokoch už pravidelné. Najviac im však škodí prievan. Pred ním sa rady uchýlia do drevených zrubov, v ktorých aj prespávajú. Preto majú takýto príbytok na konci každého výbehu. Výbehy sú vybavené prívodom čerstvej vody, okrem napájania slúžia aj na kúpanie. Na rozdiel od hrabavej hydiny, ktorá sa osviežuje v prachu.

Užitočné poznanie

Gašpar Zuzic spomína na skúsenosť, ktorú získal v začiatkoch: „Vo výbehu som mal spolu 20 pštrosov, samcov aj samičky. V tom čase mali asi rok a začali dospievať. Sprievodným znakom

Gašpar Zuzic so pštrosom emu

Lubomír ŠIMNA | 2x foto

bolo aj to, že sa každý deň nadržanom medzi sebou začali biť a hľadať si svoje dominantné postavenie. Pri výbehu majú prístrešky, v ktorých spávajú, hluk z ich zápasenia bol veľmi intenzívny, akoby prišla silná búrka. Najhoršie bolo, že vtáky sa vôbec nešetrili a po rozvidnení bolo okolo nich plno krvi. Ten jediniec, ktorý z boja utekal, narážal do plotu tak silno, že by sa bol schopný aj zabiť.

Cez deň bol pokoj, ale nadržanom sa to opakovalo. Kým som urýchlene nedokončil ďalšie vý-

Viete, že emu olej pomáha pri poraneniach svalov a šliach? Užitočný je aj pri liečbe otlakov a pluzgierov, zvyšuje regeneráciu pokožky a napokon – redukuje okrem iného cholesterol či hojí žalúdočné vredy.

behy, uvažoval som od zúfalstva aj o skončení chovu. Táto skúsenosť bola určite najneprijemnejšia.“

Odvtedy sa pri nových párikoch pripravuje na ich dospievanie v predstihu. Dnes je rád, že vydržal. Hnedého pštrosa považuje za zázrak prírody. Chov emu ponúka mnohoraké využitie. Okrem mäsa, kože a peria, možno užitko-

vať aj kosti. Mäso v zámorí hodnotia ako diétne a výživné. V Amerike je množstvo fariem, ktoré zásobujú mäsom i ďalšími produktmi celý okolitý región. Chovateľ z Krakovian považuje za najväčšiu devízu tuk, z ktorého sa vyrába olej a gél s liečivými účinkami.

Liečivý olej

V zahraničí každá farma vyrába aj vlastné výrobky s liečivými účinkami. Receptúra je vo svojej podstate jednoduchá, musí však spĺňať prísne kritériá a medzinárodné normy. Američania vyrábajú aj šampóny a mydlá s ingredienciami pštrosieho tuku. Najďalej je prirodzene Austrália, v ktorej liečivé účinky pštrosieho oleja objavili pôvodní obyvatelia. Považovali ho za všeliak. Nie neprávom. Výrobky ostatných proveniencií však namyslení Austrálčania považujú za menej kvalitné. Aj keď kvalitu strážia prísne normy. Okrem toho sa analýzou vlastností pštrosieho oleja zaoberajú aj popredné americké univerzity. Zaujímajú ich najmä účinok oleja, ktorý výrazne znižuje bolesť. Gašpar Zuzic sa o blahodarnom pôsobení všeliaku austrálskych domorodcov presvedčil na svojej rodine i na sebe.

„Emu pomohol celej našej rodine, synom, svokrovcom i mojej manželke,“ hovorí. „Najrukoplatnejším dôkazom blahodarných účinkov je užitie emu oleja pri žalúdočných problémoch. Pri poruchách trávenia, keď sa kvôli nim zobudíte uprostred noci, stačia jedna-dve lyžičky a o päť minút si už ani nespomeniete, že vám niečo bolo. A netreba ich ani zapíjať. Dôležité je, že olej obsahuje vysoký podiel nenasýtených mastných kyselín, ktoré si ľudský organizmus nevie vyrobiť a musí ich prijímať.“

Liečivý olej pomohol chovateľovi Zuzicovi prekonať aj podráždenie slinivky brušnej. Nebola potrebná hospitalizácia ani perspektíva prísnej diéty. Práve vízia podieľať sa na produkcii liečivého prípravku uľahčila prekonávanie problémov v začiatkoch chovu. Vstupy do vytvorenia podmienok neboli malé. Pritom

vtáky nesmeli pocítiť nedostatok peňazí, napríklad v znížení kŕmnych dávok. Tie museli ostať centrom všetkého úsilia. Z konštatovania Gašpara Zuzica možno usúdiť, že popri spoločenskej povahe austrálskych pštrosov je olej z ich produkcie prvotnou pohnútkou jeho chovu týchto veľkých operencov.

Produkty zo pštrosieho tuku sú v zahraničí známe a vyhľadávané. Vyrábajú z nich olej na vnútorné použitie, aj tabletky. Chystá sa aj výroba v susedných Čechách. Na Sloven-

sku sa môžu zákazníci dostať k výrobkom zo pštrosieho tuku až v deväťdesiatich lekárňach. Napriek tomu sa informácie o jeho blahodarných účinkoch u nás rozširujú pomalšie. Pána Zuzica najviac hrejú pri srdci ďakovné ohlasy od tých, ktorým emu olej a gél pomohli. Na webovej stránke si spokojní zákazníci môžu vymieňať skúsenosti.

Atrakcia výstav

Popri tom ho teší aj narastajúca obľuba chovu austrálskych pštrosov bez úmyslu ekonomického využitia. Pre mierumilovnú povahu a atraktívny vzhľad i pre nízke nároky na chov, sa stávajú obľúbenými členmi domácností v rodinných domoch a ozdobami záhrad. Svojho majiteľa si dvojnohý operený tvor obľúbi až tak, že sa od neho v záhrade ani nepohne. Pretože žijú v pároch monogamne, je lepšie vybrať si párik. Len výnimočne si párik na seba nezvykne. Farmár Zuzic má registrovaný chov a na základe určenia DNA poskytuje presné určenie pohlavia mláďat, čo je inak pomerne náročné.

Pštros sa odvdáči majiteľovi aj tým, že s radosťou k nemu príde a bude mu oddane žrať z ruky ponúkané dobroty. Ich zdraviu najlepšie prospieva špeciálne granulované krmivo, ktoré obsahuje okrem obilnín aj zelenú zložku rastlín a časť bielkovín. Emu si vo voľnej prírode občas spestria jedálny lístok rozličným hmyzom.

Prítulnú povahu týchto operencov obdivovali aj návštevníci veľtrhu Agrokomplex, kde cudzích návštevníkov prijali bez strachu či prejavov nevlády a nechali sa s nimi fotografovať. Stali sa atrakciou výstavy. Budúcim chovateľom pán Zuzic odporúča využiť aj ich vzťah k vode a kúpaniu. Ak nie je k dispozícii jazierko, postačí vaňa s vodou. Lásku ku kúpaniu si užijú mladé pštrosy aj u zábudlivého majiteľa, ktorý nechá v záhrade vedro s vodou. Vlezú doň, ostatní si poliňajú okolo a trpezlivo čakajú, kým príde na nich rad. **f**

